IstanbulArtNews

Şubat, 2015 Sayı: 6

ODAK YAZAR

Gerçek, aranarak bulunan değil, yaratılan bir şeydir

"Kuzey", kendisini çabuk ele vermeyen, içine girmek için emek harcamayı gerektiren bir roman.
Ancak emek harcadığınızı gördükten sonra, sizi sarıp sarmalayan ve asla bitirmek istemeyeceğiniz büyülü bir romana dönüşüyor.

CANSU ÖZYURT
bcozyurt@gmail.com

Romanla tanışıklığı oldukça yeni olan edebiyatımızda romanı hikâyeyle karşılaştırmak yerine sözlü geleneğimizin ürünleri olan destan ve masalı romanla karşılaştırmayı tercih eden bir yazarımız var. İçinde doğduğu kültürü tanıyan ve bu kültürün öğelerinden beslenerek "yeni dünyalar" yaratan Burhan Sönmez, ilk romanı "Kuzey"de masal anlatma ve hikâye etme geleneğini merkeze alarak çok da uzak olmadığımız mitleri büyülü bir atmosfer içerisinde bize anlatıyor.

Varlık, yokluk, aşk, rüya, gerçek ve arayışın hüküm sürdüğü bir dünyada masalları birbirine bağlayarak nihayete ermeye çalışan Rinda'nın öyküsünün anlatıldığı "Kuzey"de her olay başka bir olayı doğurur. Zaten bu yüzden "Kuzey" geceler boyu anlatılan, insandan insana, olaydan olaya geçen her şeyin başka bir şeye dönüştüğü efsunlu masalları andırıyor. Kuzey, bazen bir yerdir, bazen de bir yol. Bazıları çoktan bulmuştur kuzeyini varmıştır yerine, bazıları ise yerini yurdunu bulana kadar yürür. "Kuzey" işte daha çok bu ikinci kategoride yer alanlarla ilgilenir. Romanın temelde iki kanaldan eş zamanlı ilerlediğini söyleyebiliriz. Bunların biri Rinda'nın babasını tanımak için çıktığı yolculukken diğeri Loriya'nın babasından –ya da katillerinden- kaçma yolculuğudur. Rinda ve Loriya kendilerine "verilen" yazgılarıyla aslında ortak olan bir nihayete ulaşmak için aynı düzlemde ilerlerler. Bu serüvende roman boyunca karşımıza çıkacak olan her "yolcu"nun anlatacak bir hikâyesi, söyleyecek iki çift sözü vardır. Bu durum romanın çok dikkatli okunmasını gerektiren unsurların başında yer alıyor. Şöyle ki romanın başında anlatılan bir hikâye, başka bir hikâyenin öncesi ya da tam tersi sonrası niteliğinde olabiliyor. Söz konusu hikâyeler romanda yap-boz parçalarının görevini üstleniyor. Resmin bütününü görebilmek, işte bu parçaları yerine yerleştirmemiz ile mümkün. Bunu gerçekleştirmek ise en az yolculuğun kendisi kadar maceralı bir süreç. Bunda hikâyelerin zaman zaman felsefi boyutlara ulaşarak derinleşmesinin, alt okumalara ve tartışmalara açık metafor kullanımının payı büyüktür. Kısacası romanın başında bir yolculukla karşılaşacağını düşünen okur, bunun sıradan bir yol hikâyesini anlatmayacağının ayrımına sayfaları çevirdikçe varır.

Güneş bile "kuzeyin soğuk dünyasına" uğramazdı

Roman, Aslem'in cansız vücudunun uçurumda bulunması sahnesiyle açılır. Aslem, Yumati'nin sonsuz gecelerdir görmediği, Rinda'nın yüzünü hatırlamadığı, Adve-ser'in ise hiç göremediği adam. Aslem, uzak diyarlardan gelen, köye yerleşen bir yabancı. Köye yerleştiğinin üçüncü senesinde Kuzey'e gitmeye karar veren bu yabancıya kimse gitme diyemez. Aslında köy halkı gitme demez çünkü onun kuzeye gideceğine ihtimal vermez. Çünkü öncesi ne zaman bilinmeyen masallarda duydukları, inandıkları bunu söylerdi: Kuzey lanetliydi, yasaktı. Oraya giden huzur bulamaz, geri dönmek istese dönemezdi. Güneş bile "kuzeyin soğuk dünyasına" uğramazdı. İşte Aslem bu lanete bulaşmış, yine de cansız bedenini getirebilmişti Yumati'ye.

Bir adam unutabilir miydi babasını aradan 20 yıl geçmiş olsa da? Rinda babasını unuttuğunu düşünüyordu. Çünkü ona karşı ne bir kızgınlık ne de bir kırgınlık hissediyordu. Tek korkusu -ya da istediği- babasının cansız yüzüne baktığında bir yabancıyı görmekti. Babasının yüzüne bir aynaya bakar gibi bakan Rinda burada aslında öteki yüzü ile karşılaşmıştır. Öteki yüzle karşılaşmak ya da gölge arketipi insanın benliğini tamamlamak için çıktığı yolculukta kendisiyle yüzleşmesini gerektirir.

Romanın ilk parçası diyebileceğimiz bu sahne aslında Rinda için bir nevi uyanma halidir. Olay örgüsüne baktığımızda destanlarda sıkça karşımıza çıkan "erkek" olmaya atılan ilk adımı çağrıştırır. Bir şekilde çocukluktan yetişkinliliğe geçisin habercisi olarak adlandırabileceğimiz bu olay romanın hassas noktalarından biri. Babasının yüzünde kendini gördükten sonra ondan kendisine kalan tek miras olan küpeyi fark eden Rinda için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. V. Propp, "Masalın Biçimbilimi" adlı çalışmasında masalların değişmez ve değişken değerlerden meydana geldiğini belirtmiştir. Burada değişken değerler masallardaki kahramanların ismi, değişen değerler ise kişilerin "işlev"leridir. Propp'dan hareketle; babası Rinda'ya bir küpe verir, küpe Rinda'yı başka bir hayata götürür, diyebiliriz. Bu durumda Rinda'nın babasının ağzındaki küpeyi alması ve Kuzey'e gitmeye karar vermesi masallarda "başlangıç durumu" adı verilen biçimbilimsel durumla eşdeğerdir.

Rinda, gözleri hiç görmeyen birinin nesneye duyduğu merakla sarılmıştır kuzeye. Kendi bilinciyle değil de kuzeyin bilinciyle hareket etmektedir. Kuzey ne görmesini ya da ne yaşamasını istiyorsa onunla ilgili ipuçları sunmaktadır. Bu ipuçlarının ilki geyik izleridir. Romanda her olayın bir olayla her hikâyenin başka bir hikâyeyle başlaması gibi bu ipucunun da bir hikâyesi ve Aslem'le büyük bir ilgisi vardır. Rinda'nın Loriya'ya dolayısıyla da kendi kuzeyine varabilmesi için en temel şeydir geyik izleri. (Ancak biz bunu romanın ilerleyen sayfalarında anlatılan hikâyelerden öğreniyoruz.)

Dinlediği geyik izleri hikâyesini aklının bir köşesine yazarak yoluna devam eden Rinda gölgesini gömmek için mezar arayan bir bilge ve kör bir çerçiyle karşılaşıp kuzeyin onu götürmek istediği yerlere doğru yola çıkar...

Anlatılmayan hayat yaşanmış sayılmaz

Romanın belki de kilit noktası diyebileceğimiz, hem konuların hem kişilerin derinleştiği "gönlü temiz kardeşlerin" sohbeti biz okuyucuya bir merak ve ardında birçok soru bırakıyor. Aynı kadına âşık olan iki kardeşin hikâyesinin anlatılmasıyla başlayan asıl sohbet aşk, felsefe, varlık yokluk ve Tanrı üzerine fikirlerin paylaşıldığı başka bir sohbete evrilir. Sohbette bulunanların bakış açıları ise hikâyeyi farklı şekillerde okumak için birer ipucu niteliğindedir. Doğu ile Batı'nın fikirlerinin birlikte yoğrulduğu bu konuşmalarda İbn-i Rüşt ile Gazali, Platon ile Heidegger'in düşünceleri kardeşler üzerinden aktarılır. Kardeşler tarafından ortaya atılan her düşünce hikâyeyi bir adım ileriye götürmenin yanında konuları da derinleştirerek sona yaklaştırır. Bilginlerin asıl açıklığa kavuşturmak istediği şey varlığın gizeminden çok iki kardeşin aynı kadına âşık olduğu hikâyedeki "aşk"tır. Gönlü temiz kardeşlerin sohbetinin temelini soru sormaktan ziyade sorunun kendisi oluşturuyor diyebiliriz. Bu sorular gerçeğe farklı açılardan bakabilmemiz için yazar tarafından özenle hazırlanmış gibidir.

Küçük Sultan, Rinda'yla tanıştığında ona kendi sorusunu mu yoksa Aslem'in sorusunu mu taşıdığını sorar. Bu soruyu sorması oldukça yerindedir çünkü bu sohbetlerde kimse kendi adını kullanmaz herkes yeni bir ad edinir ve aldığı bu adın ruhu güçlendirdiğine inanırdı. Roman söz konusu sohbetin geçtiği bölümden sonra farklı bir boyuta taşınır. Hayatının anlamının kişiden kişiye değiştiği, biri için yaşananların gerçek, diğeri içinse rüya olduğu göreceli bir doğrudan dem vuran ve bu hayatın nihayetine ulaşmak için yapılabilecek her şeyi göze alan çaresiz bir "kötü"nün ön plana çıktığı bu bölümde Rinda'nın rüyayla gerçek hayatı birbirinden ayırmaya çalıştığı, çabaladıkça aklının bulandığı ve sonunda kendisinin Rinda mı yoksa Aslem mi olduğunu sorguladığı sayfalar söz konusu hikâyeye bir düğüm daha ekliyor. Hayalindeki baba figürüyle hareket eden Rinda'nın birçok davranışı bilmeden de olsa Aslem'i çağrıştırır. Aslem'i daha önceden görmüş, onunla sobbet etme imkânı bulmuş olan kişilerle ilk defa karşılaşsa da aslında hep "sanki daha önce tanıyordum" hissini yaşamaktadır. Rinda'nın iç monologları ve karakterlerin anlattıkları hikâyelerin sürekli yön değiştirmesi meselenin özünün ne olduğunu okuyucuya sezdirmeye çalışırken diğer yandan iyi ve kötünün ayırt edilemez bir hal alması bu durumu zorlaştırmaktadır. Rinda gördüğü fiziksel ve zihinsel işkencelerin sonunda kendini Şahmaran kadınlarının arasında bulur. Basitçe "yılan gövdeli kadın" diyebileceğimiz Şahmaran mitolojide -özellikle Kürt Mitolojisinde- anaerkilliği ifade eder. Bunun yanında Şahmaran suretlerinin elinde taşıdıkları yılanların iyi-kötü düalizmini gösterdiği söylenmektedir. Gönlü temiz kardeşlerin sohbetinin de başlangıcını oluşturan bu düalite romanda birçok yerde kendini göstermektedir. Burhan Sönmez, kendisiyle yapılan söyleşi ve röportajlarda masalların kadınların elinde kalan kültür tohumları olduğunu ve kadınları ikinci plana atan ya da aşağılayan ataerkil düzen karşısında kadınları ön plana alan bir dil kullandığını söylemiştir.

Kendi gerçeğimizi atesteki demir gibi işledik, masalların içine sakladık

"Kuzey" romanındaki Şahmaran kadınları, gerek işlevleri gerekse var olma nedenleriyle yazarıyla aynı doğrultudadır. Meranilerle savaşmaları, şifacılıkları, kadın dilini korumaya çalışmaları gibi. Romanda Sarı Nine ataerkil toplum düzenine geçilirken kadınların yok sayıldığını ve erneklerin tüm geçmişi kendi bildiklerine göre yazdığını söyledikten sonra "Ama onların yazısı varsa bizim de sözümüz var. Kendi gerçeğimizi atesteki demir gibi işledik, masalların içine sakladık," diyerek yazarını doğrulamaktadır. Özellikle sadece annelerin kızlarına öğrettiği bir "kadın dili" konuşmaları ataerkil toplum düzenine karşı bir başkaldırı niteliği taşır.

Romanın örgüsüne baktığımızda Şahmaran kadınlarının hikâyenin düğümünün çözülmesinde stratejik bir konumda olduğunu görüyoruz. Şahmarandan birinin kızı olan Loriya durumu itibariyle bu kadınlar tarafından korunup kollanmaktadır. Meranilerle olan savaşın başlamasında ve alevlenmesinde en büyük etken Loriya'dır. Hikâyeye Loriya'nın penceresinden baktığımızda ise Rinda ile "başlangıç durumları" nın aynı olduğunu görüyoruz. Rinda'nın "kuzeyi"ni bulması için önce Loriya'yı bulması gerekmektedir. Bunun için de Şahmaran kadınlarına ihtiyacı vardır. Bir nevi kilit noktada yer alan bu kadınlar aslında romanın başından beri hikâyelerde geçmekte ve adım adım sonu haznlamaktadırlar. Onların sayesinde Rinda başına gelenlerin anlamını çözmeye başlayacak ve babasıyla ilgili yeni şeyler öğrenecektir. "Gerçek, aranarak bulunan değil, yaratılan bir şeydir," diyen Sarı Nine, Rinda'nın kendi kuzeyini bulana kadar yoluna devam etmesini sağlamıştır.

Roman, babasının kaderinin parçası olmaya karar veren Rinda'nın geyik izlerini takip ederek gökyüzü kapısına varması ile son bulur. La Cordaire "Aşk her şeyin başlangıcı, ortası ve sonudur," demiş. Rinda kendi kuzeyini aşkta bularak nihayete erer. Gönlü temiz kardeşlerin varlığın sırrına ermek için yaptığı sohbetler anlamını bulmuş ve varlığın gizemi aşk ile çözmüştür.

Edebiyatımızda yerli kültürü başarılı bir şekilde sentezlemesiyle dikkat çeken "Kuzey", öğretme amacı taşımadan gerçekte ne anlatmak istediğini sorgulatıp, okuyucuyu meraka sürükleyen bir yol seçmiş kendine. Yazarının da belirttiği gibi bu romanı okurken okura büyük iş düşüyor. Anlatılan hikâyelerde gereksiz izlenimi veren her ayrıntının söylemek, anlatmak istediği bir şey var. Rinda'nın işkence gördüğü yer olan "mağara" hem kültürel açıdan hem de felsefi açıdan önemli bir metafordur. Mağara, bireyin kendi –ben"ini bulduğu ve bir dönüşüm geçirerek yeniden doğduğu yerdir. Bu bilgiyle - ve Platon'un mağara alegorisiyle -romanın mağara sahnesini tekrar okuduğumuzda Rinda'nın burada yaşadıklarının yanında bir işkencecinin korkularını, geçmişini ve kendini yeniden yaratma çabasını da daha net okuyabiliyoruz. Gördüğümüz gibi romanda yer alan mağara sahnesini tek başına bile bir yazı konusu olabilecek niteliktedir. Dikkatli bir okur romanın başından itibaren hemen hemen bütün ayrıntıların bir "ben" sorununda birleştiğini fark edecektir. Hikâyelerin felsefeyle yoğrulduğu bölümlerde okurunun ipucu ve ayrıntıları yakalamasında romanın tümüne hâkim olan sade ve rahat dilin kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Romanda üzerinde durulan bir diğer konu ise rüyalardır. İlk sayfalardan itibaren rüyanın karakterlerin hayatında önemli geçişler sağladığını görüyoruz. Rinda'nın bir rüya sonucu yola çıkması, beyaz tilkinin gördüğü rüyada hapis kalması gibi. Rüya, romanın belli bir yerinde değil de bütünde yer alan bir konu durumunda. Gözleri görmeyen bir çerçinin bilincindeki anıları ve görüntüleri canlandırmak amacıyla rüya karşılığında eşya satmasını dünyaya bakabilmenin tek yolunun bazen rüyalar olduğu fikriyle açıklayan roman, en iyi rüyaların da kuzeyde olduğunu söylemeyi ihmal etmez. Hayat-rüya ilişkisini gölge-beden ilişkisiyle örnekleyen sayfalar aynı zamanda varlığın ve evrenin kaynağının ne olduğunu da tartışıyor. Özellikle beyaz tilkinin hikâyesi bu konuda dikkati çekmekte ve rüyaların romanda neyi ifade ettiğini düşünmemizi sağlamaktadır. Bu hikâye geride bir soru bırakır: "Bizim hayatımız beyaz bir tilkinin rüyasından mı ibaret?" Bu soru romanın geri kalan kısmında sürekli aklımızın bir köşesinde kalıyor ve kendimizi her şeye şüpheyle yakalaşan bir tutum içerisinde görüyoruz. Romanda "Şüphe, insan hayatını kökten değiştiren iki önemli geçitten biridir," diye geçmesi bundandır. Aklımızın da üstünde bir güç varsa o zaman aklımıza nasıl güvenip de evrenin sırrına ereceğimizin sorgulamasını yapan bilge kendi hikâyesini anlatarak okuru da bu tutum içine çeker. Okurun şüpheyi elden bırakmamasının diğer bir sebebi ise romanın rüyada aynı şeyleri sık sık görebileceğimiz gibi aynı kelimelerle de karşılaşabileceğimizi söyleyip bunu uygulaması.

Burhan Sönmez, "Kuzey"de modern anlatı ile geleneksel anlatı arasında bir köprü kurmuştur. Masallara özgü biçimbilimsel bir yapıyla başlayan Rinda'nın hikâyesi yine masallara özgü bir şekilde son bulmuştur. "Kuzey", anlattığı hikâyenin dışına çıkarak -ister yol ister aşk hikâyesi diyelim- okurun başka konuları da sorgulamasını sağlıyor."Nasıl ki okurlar, kendi yazarlarını arıyorlarsa, aslında yazarlar da kendilerine benzeyen okurları ararlar, kendi okurlarını." Burhan Sönmez'e ait olan bu cümle aslında "Kuzey"in nasıl bir roman olduğunu da açıklar nitelikte. "Kuzey", kendisini çabuk ele vermeyen, içine girmek için emek harcamayı gerektiren bir roman. Ancak emek harcadığınızı gördükten sonra, sizi sarıp sarmalayan ve asla bitirmek istemeyeceğiniz büyülü bir romana dönüşüyor.

Fotoğraf makinesinin kadrajında hayatlar: Masumlar

SEVAL ŞAHİN
sevals@gmail.com

"Masumlar", birçok hayatı, birçok mekânı, hikâyeyi birbirine kesişir şekilde anlatan bir roman. Sanki bir yolun başındasınız da o yoldan, yani sizin bulunduğunuz yoldan başka başka kişilerin bazen karşılaşarak bazen de hiç birbirlerinin farkına bile varmadan geçtikleri bir hikâyeler toplamı. Ortak olan ise yolun başındaki siz, yani anlatıcı.

Romanın temel çatısını oluşturan bu kesişme, anlatıcının kurguyu oluştururken iki şekilde işini kolaylaştırıyor. İlkinde farklı ülkelerde ama aynı hayatın farklı izdüşümlerini yaşamak, ikincisinde ise bir hikâyedeki ayrıntının diğer hikâyede açığa çıkması. Örneğin Pençeyüzlü Kadın'ın ikiz kızları kaybolduğunda aslında birini öldürmüş olan Koca İsmail'in mezar başında kızlarla oynarken gördüğü Ferman'ın başına gelenler gibi. Böylece karakterlerin hayat hikâyeleri üzerinden kurulu Haymana Ovası'nda geçen anlatı ile Cambridge'de karşılaşan ama aslında aynı öze, Doğu'ya ait iki insanın birbirlerini tamamlayan aşk hikâyesi ve tabii onların aşk hikâyesi içinde başka başka karakterlerin hikâyeleri birbirine bağlanıyor. Her iki farklı düzlemdeki anlatıyı bağlayan ise sembolleşmiş unsurlar. Örneğin Brani Tawo'nun annesinden kalma gül desenli aynasıyla, Feruhzed'in gül desenli sır kitabı; boz ayı dövmesiyle Haymana Ovası'nda yavrularını kaybeden boz ayı gibi. Bunlar sembolleşerek anlatıdaki köprüleri atıp kurgudaki bütünlüğü sağlıyor. Benzer bir şekilde Feruhzed'in ikiz kardeşi olması gibi önce adı Saadet Kadın olan ikiz kızların annesinin boz ayının pençesine yakalanmasından sonra Pençeyüzlü kadın şeklinde adlandırılması gibi anları birbirine göndermeler yapan iki farklı mekândan ama aynı duygu durumuyla hikâyenin farklı zaman ve mekânlarda birleşmelerini sağlıyor. Tabii asıl bağlantıyı sağlayan unsur ise romana adı veren "masum"luk.

Masumluğu belirleyen nedir?

Nedir masum olma? Biri masumum dediğinde öyle midir gerçekten? Bilmeden kardeşlerini öldüren Ferman, bilerek kendisini öldürmeye gelen gencecik delikanlıyı öldüren Koca İsmail, kocasından çocuklarını kaçıran Saadet Kadın… Hepsi yaptıklarına istemeden sebep oldukları için, başka hikâyeler yaşadıkları için masum mu günahkâr mıdırlar? Kim verir onların cezasını? Romanın bu yönü oldukça derin bir tartışmayı da beraberinde getiriyor. Hatta romanı okurken tüm masumlara günahlara biz de okur olarak ortak olmuyor muyuz diye düşünmeden edemiyor insan. Tabii bunun bir başka yönü de anlatıcı ile okur arasında kurulan ilişkide: Anlatıcı, bize tüm bunları anlatan, hem kendinin hem de başkalarının hikâyelerini yazan masum mu? Belki de bu yüzden romana bir masal havası hâkim.

Zamansız ve mekânsız duyguların, acıların masalla yoğrulduğu bir roman "Masumlar". Sanki bu masalla yoğrulma, anlatının içindeki kahramanların acılarını sağaltmak için özellikle seçilmiş bir yol. Masalın sonsuzluğu ve semboller aracılığıyla atılan köprülerle hayata tutunulmuş gibi. Bu yüzden anları, karakterlerin hayat hikâyeleriyle örülmesine rağmen son derece yalın, laf kalabalığından arınmış bir şekilde kurulmuş. Kitabın kapağındaki bir ağaç yaprağı gibi kökünden kopmuş ama rüzgârın onu savuracağı başka bir yerde kök salmayı hazır bekler gibi bir durum yaratılmış. Aslında bu durumun daha doğrusu atmosferin tüm romanı kapladığını söylemek pek de yanlış olmayacak sanırım.

Diğer taraftan romandaki etkileyici taraflardan birinin Feruhzed ve Brani Tawo arasındaki aşk olduğunu özellikle belirtmek gerek. Farkında olmadan birbirini onaran, kırgınlıklarını geride bırakmayı öğrenen bu iki kişinin ne kadar bütünleşebildiklerini gözler önüne serme konusunda da romanda son derece içten ve etkileyici bir anlatım var. Son sayfalarda romandaki hikâyeleri birbirine bağlayan bir başka unsur olan trenin sembolleşerek aşkla birleştirilmesi de anlatının zaman ve mekâna uzayan köprülerine göndermeler yapması açısından anlamlı. Fakat tüm bu etkileyici atmosfere rağmen eksik bir şey var romanda. Şüphesiz zor bir roman "Masumlar". Anlatıyı birçok düzlemle oluşturması, aradaki kesişmeleri yaratmak, bir hikâyenin diğerini tamamlaması... Evet, tüm bunlar romanda çok yalın bir şekilde laf kalabalığından uzak kurgulanmış ancak sanki fazla kurgulanmış gibi. Elbette bunun bir hata olduğundan bahsetmiyorum. Kurgunun bu kadar çok ince ayarlarla donatılması masalı şiir yapmaya yetmemiş gibi. Bilmiyorum belki yazar da bunun farkında olsa gerek "Şiir öldü" grafitileri yazdırıyor romanda gençlere. Brava Tawo ormanda, şiiri büyü gibi gören bir anlatıcı. "Masumlar" sizde iyi bir şiir okumuşsunuz izlenimi yaratıyor ama bu şiiri okurken nefesiniz kesilmiyor.

Son derece yaratıcı ve sağlam anlatıyla oluşturulan romanda okurun belleğini dinç tutması önemli. O yüzden romanda okurun zamanı da yazar tarafından kurgulanmış gibi. Bu romanı elinize aldığınızda bitirmelisiniz. Nasıl bir şiir okunmaya başlandığında roman gibi yarıda bırakılıp kaldığınız yerden değil her seferinde en baştan başlanırsa buna yakın bir form yakalanmaya çalışılmış. Nitekim yazarın romanını şiirin birçok unsurunu gözeterek kurguladığını düşünüyorum. Şiir-metin şeklinde kaleme alınmış "Masumlar", masalın ortamıyla birleşerek iyi bir anlatı ortaya koyuyor. Bu, daha romanın başlangıcında okura duyuruluyor: "Benim vatanım çocukluğumdu ve ben büyüdükçe uzaklaştım ondan, uzaklaştıkça da o büyüdü içimde." Bu alıntı, Burhan Sönmez'in anlatısındaki yalınlıkla şiir, masal ve romanı uzaklıkla birleştiriyor. Çocukluktan uzaklaşıp onu tekrar bulmak, uzağı yakın, yakını uzak etmek, masalın olağanüstü atmosferi, şiirin nefes kesiciliği, büyüsü ve romanın paylaşımı… "Masumlar"ın masum insanları konu edinirken ilk cümlesinin çocukluğa dairle başlaması da anlamlı. Kendi ülkelerinden kopmuş, başka ülkelerde kendi ülkelerinin kırmızı rüzgârını kök salacak ağaçlarla kurmuş, hatırlamaya, unutmamaya çalışanların hikâyeleri bir taraftan da "Masumlar". Başka bir yerde kök salmak, çocukluğumuzu başka bir yerde büyütmek değil mi aynı zamanda. Brani Tawo'nun Cambridge'deki mezarlıkta, Ferman'ın kendi mezarının başında, Kewe'nin sürekli etrafında dolaşıp duran ölümde, aynı zamanda hayat veren, başka bir hayata açılan bir kapı gibi mezarlıklar: Ölümden korkulmadığının, ölümün hayata dair bilgeliğe de açılan bir kapı olduğunun simgesi. Tatar fotoğrafçının aradığının en yakınında olması gibi. Bu da romanın diğer bir tarafı. Fotoğraf makinesinin kadrajına girenler, orada zamanın onları dondurduğu yerde yaşlanmadan bakıyorlar kendilerini seyredene. Fotoğrafın bu zamanı alt üst edici özelliği "Masumlar"ın romanın masal, şiir formları ve birbirine paralel devam eden iki anlatısıyla da örtüşüyor. Tabii bu, masum kelimesinin anlamına da bir gönderme yapıyor. Hiç yaşlanmayan, hep masum kalan, kadrajın o anında kalan insanların oradan birçok dünyaya açılan hikâyelerinin romanı "Masumlar" bir taraftan da. Çünkü fotoğrafa her bakanın gördüğünün farklı olması gibi aynı hikâyenin başka başka hikâyelerle tamamlanması da bu farklı bakış açılarını göstermek açısından önemli.

Burhan Sönmez, "Masumlar" ile yalın, derin ve çok katmanlı bir dünya yaratmış. Bu dünya hepimiz için sonsuz olanaklar sunan bir düşünce iklimine davet niteliği taşıyor.